תפארת שלמה — ברכת התורה

לברכת התורה

מה שאנו מברכים בכל יום אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה. נבאר מקודם מה שמצינו בנוסח תפלת שבת קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך כתיב המצות קודם התורה. ובכל מקום מצינו הלשון בהיפך תורה ומצות אותנו למדת. גם איך שייך קיום המצות קודם התורה הלא ע"י התורה אנו יודעים המצות. אכן הנ"ל ע"פ מ"ש נר מצוה ותורה אור. כי התורה ומצות הם בבחי' שמן ופתילה השמן נמשך אחר הפתילה. כמ"ש בזוהר הקדוש מאן דיתיב בחשוכא מצפה לנהורא. לכן בכל אחד יש כח המושך. התורה יש לה כח למשוך המצות אחרי'. והמצות יש להם כח למשוך חשקות לימוד התורה כמו מצות תפילין כתי' בתורה למען תהי' תורת ד' בפיך. ולזה מצינו כמה מצות שנצטוו בנ"י קודם קבלת התורה מצות שמירת שבת במרה ניתנה. ומצות הגבלה ופרישה. כי הם היו הכנה לקבלת התורה ע"י קדושת המצות הללו יהי' בהם כח המושך לתורה. וזה שאנו מברכים בכל יום אקב"ו לעסוק בד"ת. כי מצות ברכת התורה יש בו כח המושך לחשקות הלימוד כנ"ל. וכח התורה יש בה כח המושך לקיום המצות לכן אנו אומרים תורה ומצות אותנו למדת. זולת בשבת כתיב בהיפך קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך. מחמת כי מצות שבת במרה נצטוו והיא היתה הכנה לקבלת התורה לכן קדושת המצוה קודם מביא למעלת התורה כנ"ל:

וזהו שמצינו בפ' ק"ש בפרשה ראשונה כתי' ואהבת וכו' ושננתם לבניך ודברת בם וקשרתם וכו'. כתי' מצות הלימוד קודם קיום המצוה של תפילין. ובפ' והי' אם שמוע כתי' בהיפך וקשרתם אותם כו' ולמדתם את בניכם. מצות תפילין קודם הלימוד. ולפי הנ"ל ניחא שפיר שהתורה מרמזת בזה אשר בכל אחד יש בו כח המושך לחבירו. קדושת התורה מביא לידי קיום מצות תפילין. ומצות תפילין מביא לקדושת לימוד התורה כמו שמן הנמשך אחר הפתילה כנ"ל:

לברכת המצות

מה שאנו אומרים בכל מצוה בברכתה אשר קדשנו במצותיו. איך שייך לשון רבים על מצוה אחת. אך הנה בכל מצוה פרטית שהאדם עושה צריך לעשות בדחילו ורחימו והם שני מצות עשה אהבה ויראה נמצא בכל מצוה פרטית גוררת עמה הב' מצות יראה ואהבה כנ"ל. ועל זה שייך שפיר לומר מצותיו לשון רבים כנ"ל:

בברכות כשעולה לתורה. קודם קריאת התורה מברך ברוך אתה ד' אמ"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וכו'. ולאחר קריאת התורה מברך אשר נתן לנו תורת אמת וכו'. וצריך לדקדק שינוי לשונות הברכות הללו מקודם ומאחרי' מהו. אך י"ל משום שקודם לימודו ועלייתו לתורה עודנו לא בא לשלימות הרצון והחשק להתורה. משום הכי מברך אשר בחר בנו מכל העמים כו' בא ללמד לחזק את רצונו לטובה ולקחת מוסר להיות בוחר בטוב. מכל העמים. מדרכי העולם אשר בוער בהם החשק במסירות נפש על תאוות עולם הזה אשר היא רק מסמא את העינים. והראי' כי לאחר שמלא כריסו והשיג תאוותו הוא מואס בעצמו בתאווה זאת. אך בתורה ומצות אינו כן כי כל מה שילמוד יותר נוסף לו חשקות הלימוד ורצון חדש לתורה. וז"ש אשר בחר בנו וכו' כי מחזק את הבחירה שלו בחשקת הלימוד מכל העמים היינו מתאוותיהם כנ"ל. אך אחר הקריאה והלימוד שהתורה בעצמה נותנת בו חשק להיות נכספה נפשו לחצרות קודש ואינו צריך עוד להתלמד מתאוות עולם הזה. לכן הוא מברך אשר נתן לנו תורת אמת:

והערב נא ד' אלהינו את דברי תורתך בפינו. הנ"ל לפרש והערב הוא לשון תערובות. דהנה כתי' את ד' האמרת היום להיות לך לאלהים ללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ולשמוע בקולו וד' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כו' ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש כו'. ופי' הכתובים הוא דהנה מצינו בגמ' שהקב"ה אומר הלכה בשם הצדיק מאיר בני אומר אלעזר בני אומר שהוא המעלה והמדריגה הגדולה של הצדיקים שהקב"ה אומר התורה והלכה בשמם כאלו הוא התורה שלהם וכמ"ש זכרו תורת משה עבדי שהתורה היא של משה רבינו עליו השלום כאלו משה נתנו לישראל תורה צוה לנו משה וכן כל שאר הצדיקים כמוהו הנה הקב"ה אומר ההלכה בשמם כאלו הוא תורת הצדיקים. והוא שכתוב כי אם בתורת ד' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה שבתחלה היא תורת ד' ואח"כ היא תורתו. וע"י הלימוד לשמה הנה תורתו נעשה תורת ד' כנ"ל. כמבו' בהקדמת זוה"ק וז"ל וההיא מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת באילין מילין דעתיק יומין שיש להם חיבור למעלה בתורת ד' והקב"ה נטיל להההיא מלה ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף עיטרין. ע"ש באורך. וזהו ואשים דברי בפיך וכו'. וכן ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך כו'. כי אמר ד'. ר"ל כאשר אמר ד' ההלכה בשמו אז בוודאי הוא מעתה ועד עולם. וזהו הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו. פי' מדי דברי בו ההלכה והתורה בשמו כמ"ש פה אל פה אדבר בו. פי' עמו ובתורתו אדבר בו עי"כ זכור אזכרנו להשפיעו כל טוב. וכן זכור אזכרנו בבחי' הזכרות שיהי' הוא משפיע לכל העולם כל טוב (כמ"ש כפי תהי'). וזהו ענין פה אל פה. וזהו ענין שפתותיו דובבות בקבר. פי' ע"י שאומרים ההלכה וחדושי תורה בשמו הנה זכור אזכרנו נמשך ונשפע אליו חיות העליון לעולם הזה בקבר. וזהו מחי' מתים

ברחמים רבים ע"י חדושי תורה בשמם כנ"ל. ועי"כ סומך נופלים ורופא חולים כו'. ובזה הוא מקיים אמונתו לישיני עפר שאומר חדושי תורה בשמם ומחי' אותם לעולם. וזהו הוא בחי' את ד' האמרת היום שפעלת בלימוד תורתך כל כך עד שהקב"ה אומר היום התורה בשמך כנ"ל. וזה יזכה אותך להיות לך לאלהים ולשמור מצותיו וחוקותיו כל הימים כי דברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך וכו'. והנה זהו פי' והערב נא את דברי תורתך בפינו שיהיו דברי תורתך מעורבים בפינו שתאמר התורה בשמנו ונזכה להיות תורתך מעורבת עם תורתנו כמבו' בהקדמת זוה"ק הנ"ל ע"כ נהי' אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ככתוב לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם. נהי' נשמרים שלא יוכלו הס"א ליגע בנו כמבו' בגמ' הזהרו בר"מ ותורתו. אך עוד יש בחי' וד' האמירך היום שהשכינה מדברת מתוך גרונם של צדיקים כנודע הנה זה יועיל לך להיות לו סגולה בעולם הזה ולתתך עליון על כל הגוים להמשיך השפעות טובות לעולם הזה ולהיות יראת ד' על כל העולם להיותך עם קדוש כו':

או יאמר והערב נא ד' אלהינו את דברי תורתך בפינו וכו'. עפ"י מה דאמרינן בגמ' כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. ויש לדקדק וכי בשביל הלימוד לבד הוא בן עולם הבא הלא לא המדרש העיקר אלא המעשה. אך י"ל עפ"י מ"ש בפ' המן. ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. דבר הוא לשון דיבור פי' ע"י דיבורי התורה שהיו משיגים ע"י המן שהי' יורד להם השיגו בכל יום השגה חדשה בתורה. וזה כוונת הגמ' כל השונה הלכות בכל יום פי' שהוא משנה ההלכה בכל יום בהשגה יתירה וחדשה אפי' באותה הלכה עצמה שהי' לומד אתמול אך היום הוא לומד בהשגה אחרת ומשנה אותה בהשגה יתירה. וזהו הליכות עולם לו פי' שמשנה הליכות עולם כל הנהגת עולם בהשפעות טובות שמשפיע ע"י לימודו כמ"ש בטובו מחדש בכל יום תמיד מע"ב. אין טוב אלא תורה ע"י התורה מתחדש בכל יום השפעות חדשות לטובה. וז"פ מובטח לו שהוא בן עוה"ב. פי' שמושך ע"י התורה עולם הבא בכל יום מחדש בהשפעות טובות לבנ"י. וז"ש אומרים והערב נא את דברי תורתך בפינו וכו' לשון תערובות שיהי' ד"ת מעורבים בד"ת אשר נתחדש בכל יום בהשגה יתירה וחדשה. וז"ש אל תקרי הליכות אלא הלכות. כי ע"י ההלכה נתחדש הליכות עולם בהשפעות חדשות לטובה. וז"ש מברכין בכ"י לעסוק בדברי תורה. כי הוא בדרך עסק ומסחר כי ע"י הלימוד הראוי מוריד השפעות חדשות:

ונהי' אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כו'. ונהי' כולנו יודעי שמך כו'. הנ"ל עפ"י מ"ש בפ' ואני זאת בריתי אותם וכו' לא ימושו מפיך ומפי זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם. כי כל זאת הוא זוכה ע"י שמירת הברית לנכון כמ"ש בריתי אות"ם או"ת ת"ם. רוחי אשר עליך. פי' אם הוא בבחי' רוח כמ"ש איש אשר רוח בו אשר כבר בטל ממנו כל התאוות ורצונות של עולם הזה. וזה בא ע"י מסירות נפש כמ"ש בפי' הפסוק תמות נפשי מות ישרים. מיתה הוא לשון ביטול ונפש הוא לשון רצון. וכאשר האדם במסירות נפש וכל מגמתו על הגאולה ב"ב כי בביאת משיח לא יהיו בנ"א נשארים בגופם החיוני הזה רק ישובו לעפרם שעה אחת קודם תחיית המתים. וזה הפי' תמות נפשי שיתבטל הרצון מכל תאוות עולם הזה ע"י מות ישרים ר"ת יה"א שמי"ה רב"א מבר"ך שהאדם מתפלל על הגאולה ומוסר נפשו כנ"ל. ואז כאשר נתבטל ממנו תאוות הגופני ויבא לבחי' הרוח שהוא מדריגה גדולה רוח טהרה וקדושה. וז"ש רוחי אשר עליך כאשר תבוא לבחי' הרוח אזי יהי' התורה אצלו בהתדבקות הבורא ב"ה כמ"ש כל ת"ח הלומד תורה לשמה הקב"ה יושב ושונה כנגדו. וע"י הדביקות בהש"י גם התורה יהי' אצל האדם בלי הפסק ולא ימושו מפיך ומפי זרעך וכו' מעתה ועד עולם:

יברכך ד' וישמרך וכו'. אלו דברים שאין להם שיעור וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. הנ"ל מפני מה תיקנו לומר תיכף אחר ברכת התורה פסוקי ברכת כהנים עפ"י מ"ש כי עיקר לימוד התורה היא להמשיך השפעות טובות וישועות על ישראל וז"ש ותלמוד תורה כנגד כולם. פי' בלימוד התורה יכול להמשיך השפעות טובות יותר מכל המצות. וגם להביא לידי קיום המצות ושמירה ממכשול העבירות. וז"ש בתהלים קרבו רודפי זמה מתורתך רחקו. פי' ע"י כח לימוד התורה לשמה של האיש הישר הולך נתעוררה הקדושה ועי"כ רחקו הרודפי זמה מלעשות דבר רע. ולזה הי' הענין שלא הי' דוד המע"ה ישן רק שתין נשמי. מפני שהי' מעיר אותו לקום לעבוה"ב וממילא ע"י תורתו היו נשמרים ונפרדו כל פועלי און כנ"ל:

בברכת עטיפת הטלית

ויצילם כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. הנ"ל עפ"י מ"ש בספרים שיש רפ"ח ניצוצות אשר נגזלו בין החיצונים והם המעכבים התפלה. וע"י עטיפת הטלית הוא בחי' אור המקיף להציל מן הסט"א לבל יכלו לגשת אליו. וזה כנשר יעיר קנו על גוזליו ירח"ף מה שנגזל בין הרפ"ח ני"ק יציל מהם כנ"ל:

אחר הנחת תפילין

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל. פי' לשון בכור הוא המחשבה שהוא ראשית הבכורה היינו להתקדש המחשבה. פטר כל רחם. פי' פתיחת כל רחמנות של האדם יהי' בבנ"י כל מי שיש בו רחמנות על חבירו בבנ"י להצטער עמו להיות בעזרתו בכל מה שיוכל. גם להתפלל עבורו אל ד' כי אינש באינש פגע לשון תפלה כמו ויפגע במקום. וזה משרתיו שואלים זה לזה. פי' מבקשי' זה על זה אל ד'. ואמר הכתוב כל מי שיש בו מחשבו' קדושות ורחמנות גדולה בבנ"י זה לי הוא איש כזה הוא לי לשמי כנ"ל: